

RESSONS D'OCITÀNIA

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc n° 3 Desembre 2004

Casal Català

Tolosa de Llenguadoc

SUMARI

P. 1

Editorial.

P. 2

Espais nous, vivències noves

P. 3

L'exili català a Migdia-
Pirineus

P. 4

El valor de la ficció

P. 5

Autoestima

P. 6 i P. 7

Le Génie d'Oc et l'Homme
méditerranéen

P. 8

Qui ja no es menja a qui?
Feuilla

P. 9

El dret a la memòria

P. 10

El camí del far

P. 11

Esports
Aplec

P. 12

Calaix de sastre

Editorial

Tasca persistent i nou govern

En aquest any 2004 que s'acaba d'escolar i malgrat els entrebancs de salut del seu president, el Casal Català ha pogut complir la majoria d'activitats puntuals previstes i ha pogut consolidar les seves activitats regulars. Pel que fa a les primeres, les conferències dels escriptors catalans, Matthew Tree i Josep Maria Argemí, que ens visitaren respectivament al mes de febrer i al mes de maig i tingueren l'amabilitat d'oferir-nos una col·laboració seva per al butlletí, conegueren l'èxit acostumat. Emmarcada en el programa *Al vostre gust*, proposat per la Institució de les Lletres Catalanes, la qual volem regradar des d'aquí, la vinguda d'escriptors al Casal s'ha pogut dur a terme fins ara amb fluïdesa, sense inèrcies administratives descoratjadores per als organitzadors. Ara serà l'Institut Ramon Llull qui gestionarà aquest tipus de servei; desitgem des d'aquí que ens puguin ajudar amb tanta eficàcia.

Entre els diversos concerts que hem organitzat -en aquest cas amb el suport de l'Institut d'Estudis Occitans i el Conservatori Nacional de Regió- voldríem destacar el de la Maria del Mar Bonet, acompanyada al piano per en Manel Camp, que gairebé omplí l'auditori de San Pèire de las Cosinas de Tolosa i suscità l'entusiasme del públic. També cal esmentar el tradicional *Dictat en Català*, organitzat a Tolosa en col·laboració amb la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Perpinyà i en què, un cop més, diversos alumnes dels cursos de llengua del Casal, es classificaren entre els primers i assoliren els premis corresponents; la participació en el fòrum de les llengües de Tolosa, l'Aplec de la Sardana en la seva 53a edició, l'exposició sobre Guillem de Berguedà i els Trobadors, realitzada al Molin de Ròcas de Garona, ensems amb aquest centre cultural per a la difusió de les cultures occitana i catalana, sempre tan actiu, i el Centre Europeu del Berguedà, la presentació d'un llibre sobre l'exili català a càrrec de Progrés Marín i altres actes varis.

Pel que fa a les activitats regulars, a més dels cursos setmanals de sardanes, els quals es complementen adesiara amb balls populars del Principat, del País Valencià, i de les Illes Balears, el programa quotidià de ràdio *La veu dels Països Catalans*, cal subratllar un any més la vitalitat de les classes de català, que han vist per quart any consecutiu augmentar els seus alumnes: als quatre nivells que s'imparteixen al Casal, cal afegir-hi la continuïtat a Rieux-Volvestre i l'obertura a Pinsaguel, pobles agermanats respectivament amb Guardiola de Font-rubí i Sant Vicenç de Torelló, de classes de llengua assessorades i recolzades per la nostra entitat. Un total de 85 alumnes. Déu n'hi do!

Aquesta acció de difusió i promoció de la cultura catalana a Tolosa no seria possible sense l'acció del grup de persones que esmercen generosament el seu temps en aquesta tasca de finalitat col·lectiva i sense el recolzament del Govern de Catalunya amb el qual hem pogut comptar fins ara. Els nous llogaters del Palau de la Generalitat han expressat, en diverses ocasions, la voluntat de l'actual govern de continuar aquesta política de suport als centres catalans a l'estranger i així ens ho ha refermat el nou cap de la Secretaria de Cooperació Exterior, en Jesús Maestro, que tinguérem el goig de poder conèixer a Tolosa el proppassat 19 de novembre ja que visità el Casal i es reuní amb la junta que, a més d'exposar-li el compromís de la nostra entitat amb el país, li féu avinent el nostre esper que les bones intencions envers el Casal es concretin en actes i, pel que fa a Catalunya, la nostra profunda preocupació per la molt insuficient cobertura institucional de la llengua catalana i les nombroses mancances polítiques que hauria d'arraconar definitivament el proper Estatut.

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Secretaria de Cooperació Exterior

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc

7 rue des Novarts - 31300 Toulouse

Telèfon: 05.61.59.61.02 - Fax: 05.62.48.59.71 - E-mail: casal.catala@free.fr **Director:** Pere Gamisans

Consell de redacció: Llúcia Saura, Pere Gamisans, Joan Parera **Col·laboradors:** Carme Badia i Puig,

Miquel Camprubí, Josep Maria Argemí, Jaume Prat, Pere Arnaus, Maria Alzina, Ariane Giorgetti.

Assessorament Lingüístic: Maria Gamisans **Impressió:** Espace Repro Toulouse.

Espais nous, vivències noves

L'agència d'arquitectura olotina RCR presenta a Tolosa
El llibre:

RCR, entre l'abstraction et la nature

(Ed. Gustavo Gili)

Tres joves acaben els estudis d'arquitectura a l'escola ETSA Vallès i tornen a casa. Casa seva és a Olot. Són dos nois i una noia. No volen treballar des d'enlloc més que no sigui la seva Garrotxa natal, la terra dels volcans adormits, de les fagedes, del paisatge dolç de les masies. No volen treballar per a ningú més que no sigui per a ells mateixos. Així comença, el 1987, l'agència RCR, amb Ramon Vilalta, Carme Pigem i Rafael Aranda.

“Vam tenir la sort de trobar-nos”, explicava ella, Pigem, a la llibreria Ombres Blanches el 15 d'octubre al vespre, amb la sala plena a vessar. Després havien de venir les hores de treball junts, d'aprenentatge junts, d'experimentació junts. “Al principi parlàvem molt”, va dir Pigem. Aquest parlar molt volia dir entendre's, preparar-se per a la creació conjunta, acompanyar-se en la descoberta primer cap enfora (els mestres, els viatges, l'art) i després cap endins (ara el repte de RCR és escoltar-se els sentits i les emocions, i fer obres que també facin sentir, facin emocionar).

Al començament de tot ja van saber dir que no a un promotor que els encarregava 300 apartaments a la costa. Van dir que sí a algun projecte que no va acabar de rutllar, però de seguida van guanyar un concurs nacional. Era el senyal que els feia falta per saber que anaven pel bon camí. És a dir, pel seu camí: el de l'equilibri entre l'espai buit i l'omplert, entre el natural i l'humanitzat, entre el que ja existeix i el que desitgen que existeixi. De repte, sempre han tingut el mateix: crear espais nous en què arquitectura i entorn formin una unitat nova, un paisatge nou que també es visqui d'una manera nova. Sobretot que les relacions entre els elements vells i els nous siguin fortíssimes, però alhora encalmades.

Pigem va ensenyar diversos exemples d'aquest esperit que busquen en l'arquitectura. Entre d'altres, el magnífic parc d'Olot, amb un estadi d'atletisme com aquell qui diu sobreposat al bosc, i la guarderia de Manlleu, un edifici volgutament divertit, que juga amb la llum i els colors.

Acabada la conferència, a quarts d'onze del vespre d'un divendres, l'arquitecta se'n tornava a casa. “Ens han convidat a fer nit aquí, però ens estímem més tornar”. I vet aquí que un s'acaba de convèncer que Carme Pigem és una d'aquelles poques persones que saben amb tota lucidesa què han vingut a fer en aquest món. I el seu món no és enlloc més que a Olot.

Carme Badia i Puig

Obra del grup RCR a la Garrotxa.

CURSOS DE LLENGUA CATALANA

A partir de la primera setmana del mes d'octubre

Els cursos tenen lloc al **Casal Català**

7 rue des Novarts

31300 Tolosa de Llenguadoc

☎ 05.61.59.61.02

Fax: 05.62.48.59.71

Dilluns	18h15 - 19h45	(perfeccionament)
Dimarts	18h00 - 19h30	(avançat)
Dimecres	18h00 - 19h30	(mitjà)
Dijous	18h00 - 19h30	(iniciació)

CURSOS DE SARDANES

Els cursos d'iniciació a la sardana tenen lloc, de finals de setembre fins a mitjans de juny al :

Centre Léo-Lagrange

54 rue des Sept Troubadours

31000 Tolosa de Llenguadoc

Tots els diumenges de les 10h30 a les 12h30

A **Tournefeuille** cada dos dimarts a les 20h30

L'exili català a Migdia-Pirineus

Migdia-Pirineus i Tolosa de Llenguadoc, la seva capital, en particular, foren un dels primers i més importants llocs d'arribada dels catalans que van haver de fugir del seu país en 1939. Un dels elements que més ho demostren és, a més de la presència de molts catalans anònims, la de nombroses personalitats del món cultural el pas de les quals per Tolosa ha estat censat. Als primers mesos de la diàspora hi trobem, entre altres, Mercè Rodoreda, Pere Calders, Avel·lí Artís Gener, Anna Murià, Pere Pi Sunyer, Cèsar August Jordana, Armand Obiols, Josep Miracle, Francesc Trabal, Ramon Vinyes, Joan Oliver, Antoni Rovira i Virgili, Domènec Guansé, Ambrosi Carrion, Xavier Benguerel, Pau Vila... Protegits pel Comitè Universitari, s'allotjaven en dues casernes de bombers deshabitades situades al centre de Tolosa: el Conservatoire, i la Côte Pavée. Feren cap després a París i molts d'ells continuaren el seu via crucis fins a l'Amèrica llatina.

D'altres romangueren per sempre més a Tolosa on, després de la segona guerra mundial en què alguns se significaren en els rengles de la Resistència, pogueren trobar feina i sou, en particular en el sector de la indústria aeronàutica. En l'àmbit cultural cal destacar la creació de l'ensenyament del català a la Universitat de Tolosa que si bé fou creat per un nord-català, el catedràtic Josep Sebastià Pons, pogué comptar amb el valuós ajut de Tomàs Garcés i després d'Alfons Serra i Baldó ex-professor de l'Institut-Escola de Barcelona.

La necessitat d'aplegar-se en un indret comú, de retrobar un espai col·lectiu de catalanitat, on s'apaivagués i es refermés alhora la melangia del país perdut, i on es poguessin perllongar els debats polítics que la guerra havia encès, empenyé els catalans, tot i les dificultats econòmiques que això suposava, a cercar locals propis que fossin seus dels centres que miraven de crear. El més important d'entre ells fou el Casal Català fundat en 1945. Micro-societat catalana, es desenvoluparen en el seu si diferents formes de la vida cultural del país: cursos de llengua, esbarts teatrals, esbarts dansaires, excursionisme, etc... i es creà en 1951 l'Aplec de la Sardana que s'ha celebrat sense interrupció des d'aleshores i que la 54 a edició d'enguany convertirà en un dels més antics dels Països Catalans.

El restabliment de la Generalitat de Catalunya a la fi dels anys 70, i la posterior creació de la Secretaria de Relacions Exteriors, ha representat un ajut i per tant un encoratjament a la tasca voluntària dels catalans de Tolosa que per estima al seu país i a la seva llengua han sabut i

Fundadors del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc

saben dedicar-li generosament els seus esforços i el seu temps. Amb el pas dels anys el Casal Català ha sabut enfrontar el repte que suposava per a l'entitat la desaparició de les circumstàncies (l'exili) que havien donat lloc al seu naixement i amb el recolzament de la Generalitat du a terme una activitat notable, centrada essencialment al voltant de l'ensenyament de la llengua que és avui dia una de les principals fonts de captació de socis (60 alumnes en els quatre nivells impartits) i que es perllonga i complementa amb conferències d'escriptors, presentació de llibres, organització de concerts, excursions de descoberta dels Països Catalans, organització anyal de l'Aplec de la Sardana, publicació semestral d'un butlletí amb contribucions dels socis i dels escriptors convidats, programa diari radiofònic "La veu dels Països Catalans", que ha funcionat sense interrupció des de 1981 a les ones de Ràdio Occitània a la creació de la qual va contribuir el Casal Català, exposicions en col·laboració amb el Centre Cultural El Molí de Rocas de Garona, de difusió i promoció de les cultures occitana i catalana etc...El Casal Català ha assolit doncs la transformació que era condició sine qua non de la seva pervivència: fent una obra de promoció i de difusió de la llengua i cultura dels Països Catalans ha esdevingut el Centre Cultural Català de Tolosa.

Aquesta evolució també ha estat possible pel creixent interès manifestat per la població tolosana envers un país veí com són els Països Catalans a causa del nou estatut d'oficialitat de la llengua catalana, del poder atractiu de Barcelona com a gran metròpoli, i del sojorn sovintejat dels tolosans a la costa catalana en la seva condició de propietaris d'habitatges.

Maria Alzina

El valor de la ficció

L'Odissea és gairebé un conte infantil, L'illa del tresor una novel·la amable i ingènua per als joves, Frankenstein un entreteniment per a adolescents lúgubres i les històries de Conan Doyle una manera enginyosa de fer passar l'avorriment una tarda de diumenge. Aquestes afirmacions poden semblar una mica exagerades a alguns lectors adults (¿no són les obres esmentades una part de la gran tradició literària occidental?), però no a la majoria de la gent que es considera culta, que té una concepció estrictament utilitària de la ficció, una concepció que fa de la literatura una servidora obedient de la pedagogia i de la llengua, una criada del món real, el món que construeix les jerarquies que disposen que la ficció és només un instrument.

Així doncs, per a la societat actual, la societat que es considera culta, la funció de la literatura (en un món on tot es defineix per la seva funció) és purament instrumental: el seu propòsit principal és la instrucció per a la vida social (ens ensenya com és el món real), així com la creació d'un prestigi (per als lectors que consideren les obres més pel seu valor com a fetitxe que per la seva naturalesa literària estricta). Cal dir, però, que aquesta funció purament instrumental bandeja, molt dissortadament, el plaer que les obres literàries ofereixen si el lector aprèn a reconèixer en ell mateix la condició necessària per a una lectura veritablement feliç: la capacitat de creure's allò que es llegeix, de ser innocents davant del text, almenys mentre dura la lectura i el món real és només una abstracció de la ment, que està concentrada llavors en el món imaginari.

La literatura s'enfronta així a un obstacle formidable que no li permet d'assolir el seu veritable objectiu artístic: la pèrdua de la fe per part del lector. No pas una fe religiosa, sinó estètica (perquè aquesta és la naturalesa de la literatura) i moral (perquè són éssers humans els destinataris de l'obra, una ficció construïda per a ells), una fe que indefectiblement és rebutjada per qui no pot entendre la literatura com la creació d'un món autosuficient que interpreta la vida - i la interpel·la - a partir de la creença en el poder fundacional de les paraules.

Aquesta creença, tanmateix, sembla força estèril quan l'obra de ficció ja no és rebuda bàsicament com un oferiment estètic que cerca la riquesa i la complexitat, sinó només com un simple entreteniment que pretén tan sols que el tedi de la nostra vida desaparegui una estona -

solament una distracció i prou. Per arribar-hi - per aconseguir el propòsit únic de l'evasió, que empobreix necessàriament l'obra - valen tots els recursos narratius, però els més sovintejats són: la simplificació de les històries que s'expliquen (les trames, en aquest cas, fugiran de cap mena de densitat moral); la manca de matisos en els personatges (que d'aquesta manera s'aproparan a la caracterització més pròpia de la caricatura); l'ús regular de la paròdia i el sarcasme.

La ficció que només pretén distreure desconfia, així mateix, de la tradició literària basada en una retòrica d'origen no-periodístic: una retòrica considerada massa emfàtica per qui tan sols pretén fugir de l'avorriment, una retòrica que, segons aquest punt de vista, tendeix perillosament a la transcendència.

És per tot això que, al meu parer, el primer propòsit de la ficció literària (entesa com una forma d'art), aquell propòsit que és *commoure* per mitjà de la pietat i el terror (a la manera de les tragèdies gregues), avui dia sembla francament rebutjat per la majoria dels autors (i els lectors) de les obres: ben al contrari, un cinisme trist i sentimental s'ha ensenyorit dels qui fan i els qui reben les ficcions, enteses ja només com un mitjà d'evasió a estones enjogassades i a estones lacrimògenes, o totes dues coses alhora, al capdavall la manifestació d'un humorisme desesperat que es recrea - ai las! - en la banalitat, com en un bassal d'aigües mortes.

La literatura, sobretot, és una altra cosa: una forma d'art que ens transforma. El millor benefici que podem obtenir, doncs, després de l'experiència estètica de la lectura (d'una obra de ficció) és, sense cap mena de dubte, de reconèixer-nos diferents, com si un bany en aigües medicinals (o francament miraculoses) ens hagués fet més perspicaços, més savis que abans d'haver "viscut" les vides fictícies que la literatura ens ha proposat. Més enllà de la distracció (simple) que ofereix el pur enginy, hi ha un plaer més gran: la constatació de la intel·ligència que neix de la complexitat, en una obra ambiciosa.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu benèfic, la ficció ha de construir un sentit, una significativitat a partir de l'estructura i l'estil: aquesta és la mesura del seu èxit. Aleshores el lector que ha volgut creure en la il·lusió de la ficció obtindrà la seva millor recompensa: s'endinsarà en un món (un món només de paraules) que el farà diferent, que el transportarà en el temps i l'espai o que el durà a conèixer la vida dels altres, que, al capdavall, és molt semblant a la d'un mateix... Aquest món verbal - com més ambiciós més inesgotable, més propici a lectures futures, a relectures - és el gran triomf de la literatura: heus aquí el veritable valor de la ficció.

Josep Maria Argemí

Nota: regraciem Josep Maria Argemí, que tan bon record va deixar al Casal al seu pas per Tolosa, d'haver tingut la gentilesa d'oferir-nos aquest article per a *Ressons d'Occitània*.

AUTOESTIMA

Autoestima és el terme que fan servir sovint els partits nacionals a Catalunya per empènyer la societat civil a valorar la seva identitat nacional i a emprar la llengua catalana, que n'és el moll de l'os, com a vehicle de comunicació normal, preocupació lloable i consell encertat no cal dir-ho. Aquest discurs fa anys i panys que es repeteix paral·lelament al neguit, oficial si més no, per l'esdevenidor de la llengua, i com a resposta a reiterats i gairebé obsessius tocs d'alarma provinents dels sectors culturals d'aquesta mateixa societat, signe inequívoc d'un problema major que no solament no es resol sinó que s'agreuja.

Aquesta crida a l'autoestima col·lectiva dels ciutadans de peu costa poc: ja se sap que dir sol ésser molt més fàcil que fer però que no hi ha millor prèdica que la de l'exemple i que l'individu, pel que fa a aquest àmbit de la seva personalitat, sol emmirallar-se en els models que li proposen els seus representants a través del teixit institucional que van creant. Si hom es fixa en algunes d'aquestes institucions com TV 3 per exemple, per l'impacte que té en matèria de llengua, hom s'adona que si bé hi ha programes en què s'usa un català correcte i fins i tot ric en alguns casos, en d'altres hi és molt deficient, per no parlar d'alguns, eixits indubtablement de males fonts, que fan ús d'una infecta barrejadissa i indigne poti-poti, que no beneficia de cap manera la promoció i la dignificació del català que tanmateix figuren en el plec de condicions de la televisió nacional. Però no solament no es desterra aquest saber sinó que les actituds lingüístiques són incoherents o, més ben dit, tenen una coherència letal contra la llengua del país perquè no es percep cap mena de lògica en l'ús de la parla

que no sigui la del conductor del programa o la de la circumstància i ben sovint, a més de la descurança en la pronúncia de l'onomàstica estrangera, moltes vegades castellanitzada, l'ús del castellà quan l'interlocutor és de llengua castellana com si l'interpret fos un homínid gairebé desconegut a TV 3, contradiu, des de les institucions, la pràctica lingüística recomanada als catalans de peu. Es recomana la nació però es practica l'alienació i la resignació.

En aquestes condicions la crida a l'autoestima és un subterfugi: són excuses de mal pagador, és fugir d'estudi, defugir responsabilitats que pertoqueu bàsicament no a l'individu sinó a la col·lectivitat, la més alta representació de la qual en els nostres sistemes socials, recau en els partits polítics. Aquests tenen molt a fer i, en l'àmbit de la llengua com en molts altres, no han fet prou. Com és que trenta anys després de la fi de la dictadura el català, llengua pròpia del país, no és de coneixement obligatori per a tota persona que s'està a Catalunya i als països de llengua catalana quan ho és el castellà, llengua forana? Quina autoestima tenien els polítics que ho van acceptar?

Certament no era una tasca fàcil però encara que insuficient la seva realització era el mínim que s'havia d'assolir. El que s'ha vist des d'aleshores són pegats i pegots sobre uns fonaments minats per l'única ideologia que treu profit de l'Estat espanyol en la seva configuració actual: l'ultra-nacionalisme castellà. L'estat en què es troben empresonats els països de llengua catalana, que més que la viu-viu ja comença a fer la mort-mort, és un estat que ha decidit de fer seva la llengua castellana en detriment de les altres i que per tant practica envers el català la discriminació, l'exclusió i alimenta la xenofòbia: sense ànim de simplificar no cal cercar gaires explicacions més a la molt insuficient institucionalització de la llengua, de la qual la història dels vencedors dirà que s'ha perdut per pròpia voluntat dels catalans. És un fet curiós: hi ha pobles específics com el català i l'occità que desitgen la pròpia desaparició! Davant un estat com aquest que serveix només una de les nacions peninsulars, que espolia fiscalment Catalunya, que prohibeix les seves seleccions nacionals i l'agredeix constantment i intencionadament, en lloc d'apel·lar a la responsabilitat d'altri la classe política catalana hauria de fer de necessitat virtut i demostrar coratge en lloc d'acomodament còmplice perquè si hi ha valors negatius en la vida de les persones i dels pobles, la manca d'autoexigència és un dels principals.

Pere Arnaus

"Le Génie

dans le comté de Provence et dans les vicomtés de Millau et du Gévaudan ; enfin, à la veille de la croisade albigeoise, ils deviennent seigneurs de Montpellier. Les rois de Paris ne conservent qu'une souveraineté nominale dépourvue de toute efficacité pratique sur les pays méridionaux et sur la Catalogne espagnole.

Les deux dynasties occitanes luttent pour la suprématie. Il fallut la croisade pour empêcher la constitution définitive d'un état occitan ébauché parallèlement à Barcelone et à Toulouse. Les peuples d'Oc avaient une langue dotée d'un prestige international, un état social propre, une littérature et un art originaux ; il ne leur manqua qu'une organisation politique pour défendre ce patrimoine." (p. 19)

Alibert continua esmentant les différences que existaient al si d'aquest conjunt, especialment pel que fa a la llengua ("Dans le groupe occitano-roman, dès les origines, le Gascon et le Catalan apparaissent nettement différenciés"). Comptat i debatut, es tracta d'un resum del procés de constitució d'un espai occitano-català de caire nacional, en el sentit identitari de la paraula, que per manca d'"organització política", com ens ho diu Alibert, acabà desfent-se o trencant-se. Com se sap, hom arribà després a un Estat-nació per la part catalana que perdurà segles (i no del tot esborrat avui...), i a un domini cada vegada més afrancesat, per la part occitana.

En la seva contribució, "De l'Amour provençal", René Nelly després de donar un panorama de les diverses concepcions de l'amor, des de l'"amour grec" (Plató) fins a l'amor cavalleresc, passant per Zoroastre i els egipcis, s'endinsa en la caracterització d'aquest amor provençal, és a dir el dels trobadors. Una sèrie d'articles gira, a continuació, entorn de la temàtica càtar, ("Châteaux en Languedoc", "Les cathares et l'amour spirituel").

I arribem a la segona secció del llibre que s'obre amb l'article: "Raymond Lulle – Grand méditerranéen – Liaison entre le proche-orient et l'occident". Un altre article signat pel mateix autor, Docteur J.-H. Probst-Biraben, i titulat "Lulle et Descartes", tracta de la possible influència del cèlebre català sobre el filòsof francès. Segons aquest autor, Lulle va ser una font d'inspiració decisiva per a Descartes:

"Descartes fut grand. Il ne voulut sa Méthode que pour imiter Lulle et même le dépasser. C'est à l'existence du lullisme qu'il doit l'idée maîtresse de sa philosophie. (...)

Descartes continua Lulle, comme Bacon de Verulam et tant d'autres. Il ne le connut sans doute pas directement mais de réputation, par des conversations et fut frappé de l'idée générale unitaire. Eût-il même lu les traités latins, car les écrits catalans qui illustrent le système de l'Art par des exemples, l'appliquent à toutes sortes d'objets, ne circulaient guère hors de Majorque ou de la côte orientale d'Espagne, cela n'eût pas suffi à lui permettre de s'en servir. C'est le motif impérieux pour lequel notre philosophe énonce des règles de l'analyse et de la synthèse bien vagues et confuses en comparaison de l'Ascensus et Descensus lulliens. (p.221)

Per acabar, examinarem un article del gran historiador català, Ferran Soldevila, titulat: "L'esprit d'Oc et la Catalogne". Soldevila comença dient:

"Lorsqu'on considère tout ce que la Catalogne doit à l'esprit d'Oc, la force et l'étendue des rapports qui, au cours de son histoire l'ont unie au sud de la France, on reste étonné de leur relief, de leur continuité, de leur permanence. On a bien, en général, une idée, plus ou moins vague, de la solidarité qui, à certains moments, a rapproché les deux pays ; on sait bien que la Provence et la Catalogne ont vécu unies sous des princes de la Maison de Barcelone ; qu'il y a eu des troubadours catalans ; que Mistral et les félibres ont été liés de frater

Aquest títol és el d'un llibre força interessant pel que fa a l'espai occitano-català, publicat el 1943. Es tracta d'un dels números especials de la revista "Les Cahiers du Sud" que sortia a Marsella per aquells anys. El vàrem trobar en un d'aquests mercats de postals i llibres vells en què es poden veure antigues edicions que les llibreries corrents no tenen i, a vegades, hom hi ensopega amb una autèntica oportunitat. Aquesta obra, doncs, consta de col·laboracions que, de bell antuvi, criden l'atenció, com ara: René Nelly, Louis Alibert, Max Rouquette pel que fa al domini occità, i Ferran Soldevila, Ventura Gassol pel que fa al domini català. A més, hi són transcrits poemes de trobadors (Bernard de Ventadour, Jordi de Sant Jordi) o d'autors famosos catalans (Ausiàs March, Joan Roís de Corella, Josep Sebastià Pons). Tots aquests noms presents a la portada del llibre no poden sinó atreure i és el que em va induir a adquirir-lo. Recordem primer que René Nelly va ser escriptor i especialista de literatura occitana i també del catarisme, i Louis o Loís Alibert un filòleg autor d'un dels diccionaris d'occità més coneguts, seguidor, a més, de Pompeu Fabra.

L'edició a cura de Joë Bousquet i de Jean Ballard comença per una "Presentació de l'Home d'Oc" feta pel primer, seguida d'una primera secció titulada "Le Génie d'Oc". La primera col·laboració és signada per Louis Alibert: "Origine et destin de la langue d'oc". En citem el següent extret que parla dels orígens d'Occitània i Catalunya: "La personnalité de la future Occitanie se précise de plus en plus et ajoute de nouvelles caractéristiques aux anciennes pour se différencier de la Gaule septentrionale. Au V siècle, la fondation d'un Etat wisigothique contribue à détacher encore davantage les provinces du Midi de celles du Nord pour les rapprocher des terres hispaniques en fortifiant la communauté de culture de la Narbonnaise et de la Tarraconaise.

Plus tard, sous les Carolingiens, les colonies hispaniques fuyant l'invasion arabe qui viennent s'établir en Languedoc et la place prépondérante prise par les Languedociens dans la reconquête de la Catalogne contribuent à resserrer ces antiques liens. Dès cette époque, les provinces méridionales tendent de plus en plus à une vie autonome. L'Aquitaine, la Gascogne, le Languedoc, la Provence et la Catalogne se créent une vie indépendante sous l'impulsion de leurs dynasties féodales. Les comtes de Toulouse affermissent leur autorité d'Agenais en Provence et d'Auvergne au Pays de Foix. Dans le même temps, les comtes de Barcelone, plus tard rois d'Aragon, après avoir fait régner leur autorité sur la Catalogne, pénètrent successivement, en 1067, dans le comté de Carcassonne, en 1112,

d'Oc et l'Homme méditerranéen"

nelle amitié aux poètes de la Renaissance catalane. Mais, en général, on ne sait guère davantage. Et, pourtant, depuis les temps wisigothiques, il n'y a eu de siècle dans l'histoire catalane qui n'ait été marqué par des relations fécondes avec les pays d'Oc." (p. 173)

Tot recordant que moltes de les semblances poden provenir d'un fons ètnic comú ("le fond commun capsien, ibérique et celtique"), Soldevila escull dos esdeveniments -citem- "qui ont rapproché les pays catalano-occitaniens- à l'époque où ils se sont produits et pour le reste de leur existence". I explica:

"Le premier est plutôt riche en valeur symbolique. Emporion, Rhodae, les colonies grecques de Catalogne, sont filles de Massalia. Si le littoral catalan a pris contact avec la Grèce ancienne, si du sein de la côte emporitaine ont surgi des marbres pentéliques et des sculptures de l'école phidienne, c'est à Marseille, à la Provence, que la Catalogne le doit. Il y a là aussi, après les affinités ethniques, un premier trait commun. Et les colonies grecques, autant Emporion que Massalia, furent les portes de pénétration romaine -dans l'Hispania et dans la Gaule. La Provence, la Narbonnaise et le littoral de la Tarraconaise ont été parmi les terres les plus romanisées de l'Empire. Encore un trait commun, celui-là essentiel : le latinisme. Et c'est le second événement auquel j'entendais faire allusion." (p. 174)

Soldevila resumeix, a continuació, tot el procés històric que, arran d'aquesta llatinització, va veure units, en un destí comú, els dos conjunts occità i català, fins a arribar a la separació política provocada per la desfeta de Muret (el 1213). Esmentant especialment la unió de Provença i Catalunya, cita Mistral :

Cent ans li Catalans, cent ans li Provençau
Se partageron l'aigua e lo pan e la sau.

La separació, però, no fou completa:

"Bien que les vicissitudes politiques (...) aient brisé l'expansion de la Maison de Barcelone dans le Midi de la France, et que l'extinction de la branche provençale de la dynastie catalane ait instauré en Provence les Anjou (...), la communauté spirituelle a, en bien des aspects, subsisté. La poésie, surtout, continue à se nourrir dans les sources occitaniennes." (p. 176)

Més tard, els Jocs florals de Barcelona són fundats seguint el model dels de Tolosa de Llenguadoc i, més tard encara, quan hagi arribat l'hora d'una renaixença després del llarg període d'influència castellana, la literatura catalana i l'occitana es retrobaran, unides en un mateix moviment de renovació, iniciat a Provença per Frederic Mistral. Precisament, enguany se celebra el centenari del seu premi Nobel i Soldevila ens ofereix l'ocasió de recordar quina va ser la seva influència sobre els autors catalans:

"Peu de poètes ont exercé sur la poésie catalane, une si grande influence -les grands poèmes, spécialement : Mirèille, Canlèndal, Nerto. Ils ont été traduits, et quelques-unes de ces traductions peuvent être considérées comme des chefs-d'œuvre de la littérature catalane : la traduction de Nerto, faite par Jacint Verdaguer, celle de Mirèille, faite par la poétesse majorquine Maria Antonia Salvà. Verdaguer est le fils spirituel de Mistral. (...) Et les grands poèmes de L'Atlàntida et El Canigó sont nés de l'impression que la gloire mistralienne a produit sur le cœur du petit paysan séminariste. Il y a dans l'œuvre de Mistral des vertus qui sont en même temps l'essence de l'esprit d'Oc et qui devaient présider aussi aux destinées de la Renaissance catalane : cet attachement à la terre -et cette poésie de la terre- non seulement en sa substance de patrie ou dans sa manifestation de

paysage, mais dans sa matérialité paysanne et nourricière ; cette fusion de l'esprit classique et du monde païen dans l'âme chrétienne. L'influence de Mistral qui s'est exercée jusqu'à nos jours et qui subsiste encore, se confond avec le génie d'Oc même." (p. 181)

Això ho escrivia Soldevila el 1941, refugiat a Beaumes-de-Venise, dient en acabar:

"Aujourd'hui que certains aspects de cette collaboration [és a dir : els lligams entre institucions i organismes d'Occitània i de Catalunya] ont dû cesser, des liens plus profonds et plus durables se forment encore, nés de la connaissance directe des hommes et de cette constatation précieuse que l'amitié et la fraternité n'étaient pas de vaines paroles." (idem)

D'altra banda és curiós d'observar avui com aquells anys difícils de la Segona Guerra Mundial podien representar, per a un Alibert, una època de nova esperança pel que fa a la llengua, tal com ho manifesta al final del seu ja esmentat article:

"Aujourd'hui une nouvelle aurore se lève, qui promet de beaux jours à la langue d'Oc renaissante. Le gouvernement du maréchal Pétain vient de lui ouvrir la porte des écoles primaires et il nous promet la reconstitution de nos vieilles provinces." (p. 25)

Hi hagué després, acabada la guerra, la famosa llei (en realitat "esmena") Deixonne que permeté l'ensenyament de les diferents llengües de l'Estat francès i que ho ha permès gairebé fins ara, sense cap progrés significatiu pel que fa al caràcter oficial d'aquestes llengües, com se sap.

Qui ja no es menja a qui?

Jaume Gamisans
defensa la biodiversitat

Les persones formem part de la natura i, encara que vivint a ciutat no ens ho sembli, en depenem. Si les espècies vegetals desapareguessin, nosaltres seríem els següents. Idees tan fonamentals com aquesta ens les va recordar el botànic Jaume Gamisans en una conferència titulada "La biodiversitat" a l'École Supérieure de Commerce el 18 de novembre organitzada pel GREP.

Contràriament al tòpic, l'exprofessor d'ecologia a la Universitat Paul Sabatier va afirmar que l'extinció és un fenomen natural (els fòssils en són la prova). Defensar la biodiversitat, doncs, no és impedir l'extinció de les espècies, sinó vetllar perquè es desenvolupin seguint el seu procés natural, és a dir, sense la interferència "artificial" de l'home.

Per demostrar que encara sabem molt poc del nostre entorn, el científic va dir que actualment hi ha 1,6 milions d'espècies conegudes ("espècies, no individus", va puntualitzar), però que se n'estimen entre 5 i 3 milions. Aquesta diversitat ve donada per la diversitat de biomes (grans cinturons climatològics: el tròpic, el mediterrani, etc.) i per la diversitat d'ecosistemes dins d'aquests biomes. Una de les característiques més conegudes d'un ecosistema és la cadena tròfica que s'hi estableix (el qui es menja a qui). Doncs bé, Gamisans va explicar que en aquestes relacions hi ha espècies més importants que les altres. Les truites de riu, per exemple, són una espècie clau: si desapareixen, desapareix tot un ecosistema.

La diversitat és indispensable en tant que font de vida i font "insubstituïble" de medicaments i nutrients. Gamisans, però, va voler acabar subratllant que la biodiversitat proporciona a la humanitat altres beneficis igualment indispensables: satisfacció i equilibri psicològic.

La Redacció

A la frontera

occitano-catalana

Feuilla

78 habitants. Aquest 3 de juliol del 2004 ha estat la Festa de la Frontera.

Des del 1998 *Les Amis du Patrimoine Culturel de Sigean et des Corbières* van decidir de valorar aquest patrimoni creant la Festa de la Frontera, l'antiga frontera entre Catalunya i Occitània.

Les crestes meridionals del Massís de les Corberes han fet, per segles, de frontera simbòlica, ètnica, cultural, religiosa i administrativa.

L'antiga frontera ja no és un lloc de tensió i de conflicte, al contrari de germanor i d'intercanvis.

La temàtica de l'antiga frontera té tres parts:

- històrica
- restauració-valoració
- actuació.

Festa del 3 de juliol, des de les 8 del matí fins a mitjanit, amb :

- mercat regional,
- jocs per nens,
- calessa,
- passejades botàniques,
- passeigs contats,
- marxa,
- dinar pícnic,
- sopar regional,
- ball.

Molts occitans, molts estrangers, anglesos, alemanys i holandesos. Però, no són turistes, són els nous habitants, els "neo-rurals" que van venir a habitar Feuilla i tota la regió... I pocs catalans.

Per què?

Potser que per a la propera edició 2005 seran nombrosos els participants catalans i participaran activament.

Ariane Giorgetti

LA VEU DELS PAÏSOS CATALANS

Ràdio Occitània

98,3 Mhz

60 rue d'Assalit

31500 Toulouse

05.61.80.40.40

Emissió diària en català, patrocinada pel Casal Català. Tots els dies de les 16 a les 17 hores
Ràdio Occitània, dins la dinàmica actual, recorda a tots els socis del Casal Català, que tots els dies de la setmana, de les 23 a les 2 hores del vespre, emet el programa d'informació de CATALUNYA RÀDIO, en la seva integritat, mercès al relleu que es fa automàticament per mitjà del satèl·lit.

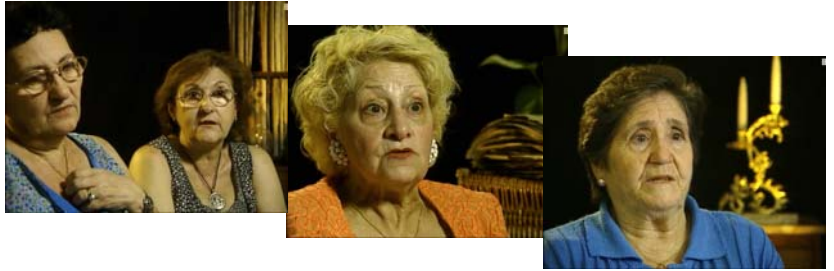
El dret a la memòria

El documental *Els nens perduts del franquisme*, de Montse Armengou, omple el cinema Utopia

És més difícil homenatjar les persones anònimes que les famoses. Amb aquesta frase de Walter Benjamin va voler acabar Montse Armengou el debat amb el nombrós públic que va assistir a la projecció del seu documental *Els nens perduts del franquisme* (2002), el 26 de novembre al cinema Utopia de Tolosa.

El film recull el testimoni de persones víctimes d'un dels genocidis més abominables i desconeguts del franquisme: la desaparició de fills de republicans. La majoria eren nens empresonats amb la mare o nascuts a la presó mateix. Molts van morir per inanició o per les males condicions de vida, els que sobreviuen, a tres anys els arrencaven dels braços de la mare i els duïen en una presó maternal o els donaven en adopció il·legal. Amb aquesta separació física els feixistes, amb el suport de l'Església, volien evitar la "mala influència" dels pares. Molts d'aquests nens, avui avís, moriran sense saber de qui són fills.

El documental, produït per Televisió de Catalunya, ha tingut ressò mundial, però ha estat prohibit per Televisió Espanyola. La periodista va relacionar aquest fet amb una transició democràtica que ha pagat el preu de la desmemòria. Tal com va dir Armengou, ¿com és que al cap de trenta anys de democràcia encara no hi ha cap espai per a la memòria dels republicans? ¿Com és que l'Estat espanyol encara subvenciona la Fundación Francisco Franco? ¿Com és que no hi ha cap institució pública per informar dels desapareguts durant el franquisme? ¿Com és que no hi ha cap Comissió de la Veritat per jutjar els criminals franquistes?

La realitzadora, autora d'altres documentals de denúncia contra l'oblit com *Les fosses del silenci* (2003), va comentar que treballs de recerca com els seus s'han de fer amb una urgència extrema, perquè "no ens podem permetre el luxe de deixar passar el temps" i que les persones es morin sense haver-los donat la paraula.

Carme Badia i Puig

«El camí del Far» de Miquel Rayó i Ferrer

Miquel Rayó i Ferrer

Miquel Rayó i Ferrer, va néixer a Palma de Mallorca el 1952, ciutat on viu. Es dedica professionalment a l'educació i escriu sobretot per a nens i joves. Els seus temes literaris són: l'aventura, la natura, les emocions i els valors humans, i també els contes meravellosos tradicionals i els viatges per terres desconegudes. Usa un estil habitualment poètic, de lèxic ric, i quasi sempre salpicat de bon humor, sense defugir l'expressió de moments dramàtics.

Les seves obres han merescut el reconeixement de lectors i de crítics, i algunes han estat premiades en importants certàmens (premis Guillem Cifre de Colonya, Josep Maria Folch i Torres, Generalitat de Catalunya, Joaquim Ruyra, Edebé).

A les Illes, ha treballat força en el naixement i desenvolupament del moviment ecologista i de l'educació i la informació ambientals. Ha escrit

també novel·les per a adults, alguns breus assajos sobre els ocells i la cultura popular, guies de turisme de les Balears, i textos de caràcter didàctic per a l'educació ambiental i de divulgació conservacionista.

Fa uns quants mesos, vaig llegir un llibre infantil. Però, és que existeix literatura que no sigui per a adults? Em faig la pregunta atès que la memòria al llarg

d'una vida ens fa ressorgir el passat amb una precisió trasbalsadora.

Voldria doncs parlar d'aquest llibre que m'ha estat enviat pel seu autor, Miquel Rayó.

L'acció se situa en un poblet de l'illa de Mallorca. Es tracta d'una narrativa el protagonista de la qual és un nen, en Miquelet, que ens conta un període inesborrable de la seva infància, fracció de la

seva vida que el posa en contacte amb els horrors de la guerra però que ell experimenta tot guardant la seva ingenuïtat. Alguns personatges li fan costat bé que tàcit (en aquells temps no es parlava gaire). En Miquelet, es troba encarat a unes situacions ocasionades per la guerra amb les seves conseqüències greus amb represàlies rígides que condueixen fins i tot a la mort.

La seva mare li deia sovint: « Miquelet, ets com una geneta; silenciós, rapinyer, àgil i sempre curiós». Sí que n'era de curiós en Miquelet i per això es plantejava unes qüestions per a ell molt obscures:

«I per què hi havia guerra?»

«El pare tornarà, mare?»

«Quina era l'error que aquells homes havien comès?»...

Resultava difícil per a ell d'entendre el sentit d'algunes conductes dels homes.

Tanmateix, en Miquelet, arriba a dominar els seus sentiments. D'instint sap a quin grup identificar-se.

L'escriptor, en Miquel Rayó, ha sabut apoderar-se de la visió d'un infant que s'enfronta a la duresa de la guerra.

S'ha fet amo de les diverses situacions que es van presentar a l'illa, bo i portant-les a l'abast de la comprensió dels joves lectors. Es tracta d'un llibre per a infants, bo i representant la veracitat dels fets, afegint-hi una polsada d'aventura que anima i fa somiar en Miquelet en un més enllà.

D'altra banda, les il·lustracions d'aquesta obra, lliguen perfectament amb la narració i l'ambient de l'època.

En Miquelet podria dir avui:

«M'he fet gran, tinc consciència d'haver superat una etapa difícil.

Malgrat tot, encara miro la mar esvalotada i veig sortir allà a l'horitzó, una vela, una barca vella i uns presoners que semblen dirigir-se cap a un far blanc i negre que s'il·lumina per a guiar-los cap a la salvació».

Llúcia Saura

El camí del far

MIQUEL RAYÓ 81 edebé

GUANYADOR Premi Edebé de Literatura Infantil

Esports

Futbol:

excel·lent temporada 2003-2004 per al **València** que no solament va guanyar la lliga estatal sinó que a més va guanyar la copa de la UEFA. El **Barcelona** va assolir el segon lloc a la lliga 2004 i ha començat amb molt bon peu l'exercici 2004-2005 amb un joc espectacular però amb nombroses lesions que dificulten les rotacions necessàries per mantenir la suficient frescor física exigida per les competicions que es disputen. La pujada del **Llevant** a la primera divisió estatal fa que el País Valencià sigui representat per tres clubs, el tercer és el **Vila-real**. L'ascens del **Lleida** i del **Tarragona**, a més de la presència del **Terrassa**, fa que Catalunya sigui representada per tres clubs a la 2a divisió estatal, cosa que no passava des de fa un cert temps. El País Valencià només compta amb un club que és l'**Elx**.

Rugby:

malgrat una bona temporada la USAP de **Perpinyà**, que arribà a la final de la lliga estatal francesa, no pogué proclamar-se campiona. Esperem que el 2004-2005 els nord-catalans puguin dir «Aquest any, sí».

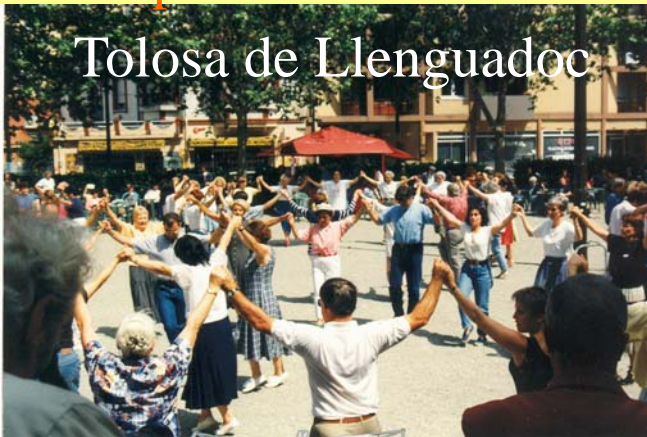
Tennis:

els tennistes dels Països de Llengua Catalana guanyen la copa Davis per segon cop en pocs anys.

Pel que fa al bàsquet i a l'handbol, el Barça va assolir força títols.

Jaume Prat

54è Aplec de la Sardana de Tolosa de Llenguadoc

Diumenge 19 de juny de 2005 (Place du Ravelin)

**Actuaran les cobles :
Casanoves i La Bisbal Jove**

Per menjar i ser servit amb originalitat als Països Catalans una adreça de bon recordar:

El Pagès del Coscollar

Camp de Tir
Bellpuig d'Urgell
Tel. 973 25 10 82 i 655 02 43 63

Per menjar o prendre cafè amb sabor català a prop de Tolosa també s'hi pot anar:

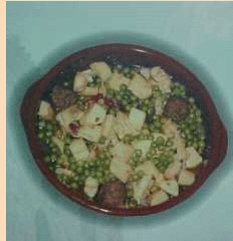
Un autre café
1 quai Pierre Cornus
Muret

Calaix de sastre

Estofat de pèsols amb sèpia

Ingredients

- 400 g de sèpia
- 800 g de pèsols
- 2 tomàquets
- 2 cebes tendres
- Vi blanc
- All
- Oli
- Sal
- Menta fresca

Preparació

Descongela la sèpia a la nevera, col·locada en una safata amb reixeta perquè el suc de la descongelació quedi a part. Ofega les cebes tendres picades a foc baix juntament amb els alls, i agrega-hi després els pèsols directament congelats, una mica d'aigua, una mica de sal i les fulles de menta. Deixa que cogui 10 minuts. Talla i salta la sèpia i agrega-hi una mica de vi blanc i redueix-lo, i finalment afegeix-hi el tomàquet ratllat. Afegeix-hi el sofregit amb sèpia alls, pèsols i deixa que cogui junt durant 5 minuts. Rectifica'l de sal i ja el pots servir.

All i pebre de "bullit de porc"

Dificultat: Baixa

Preu: Baix

Temps d'elaboració: 40 minuts

Ingredients per a 4 persones:

- 2 ventres de porc tallats
- 150 g de patates
- 100 g de mongetes cuites
- 1 bitxo
- sal
- aigua

Per a la picada:

- la polpa de 4 nyores
- 2 alls
- 60 g d'ametlles
- 1 dl d'oli

Preparació:

Per a fer la picada, poseu les ametlles, un parell d'alls, la polpa de les nyores, que haureu pelat i posat en remull per treure'n la polpa amb més facilitat, i una mica d'oli en un pot i bateu-ho. Tot seguit, deixateu la picada amb una mica d'aigua, remeneu-la i incorporeu-la en una cassola amb oli roent. Quan s'hagi escalfat, incorporeu-hi més aigua i quan comenci a bullir, incorporeu-hi les patates esqueixades.

Quan les patates estiguin mig cuites, incorporeu a la cassola les mongetes, el ventre de porc cuit, una mica de sal i un bitxo lligat amb un fil per poder-lo retirar després. Quan estigui cuit, traieu el bitxo i ja podeu muntar el plat. Afegeix-hi una mica de julivert.

Nadala

El Noi de la Mare

Nadala tradicional catalana

Ernest Cervera (1891-1972)

Què li darem a n'el Noi de la Mare?

Què li darem que li sàpiga bo?
Li darem panses amb unes balances,
Li darem figues amb un paneró

Què li darem al Fillet de Maria?
Què li darem al formós infantó?
Panses i figues i nous i olives,
panses i figues i mel i mató.

Tapatamtam que les figues són verdes,
Tapatamtam que ja maduraran.
Si no maduren el dia de Pasqua,
maduraran en el dia del Ram.

Endevinalla

Ma mare és tartamuda,
Mon pare és cantador;
Vesteixo blanc per fora
I tinc sang groga al cor.
Què soc?